

ПРОЧЕТИ И СГЛОБИ!

ЖИВОТНИТЕ

НАШИТЕ УДИВИТЕЛНИ СЪСЕДИ НА ЗЕМЯТА

Текст Камела де ла Бедоуер
Илюстрации Марк Ръфъл

**BUILD AND DISCOVER
ANIMALS**

Copyright © 2021 Quarto Publishing plc

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, distributed, or transmitted in any form or by any means, including photocopying, recording, or other electronic or mechanical methods, without the prior written permission of the publisher, except in the case of brief quotations embodied in critical reviews and certain other noncommercial uses permitted by copyright law.

Written by Camilla de la Bédoyère
Illustrated and designed by Mark Ruffle
Paper Engineering by Rob Ives

Прочети и сглоби!
ЖИВОТНИТЕ
нашите удивителни съседи на Земята

© Издателство „Фюм“, 2023

Текст Камила де ла Бедойер
Илюстрации Марк Ръфъл

Инженерен дизайн на моделите Роб Айвс
Превод и научна редакция проф. д-р Златозар Боев, д.б.н.,
Национален природонаучен музей – БАН

Тази книга е предмет на авторско и търговско право на издателя.
Използването на текста и оформлението
без съгласието на издателя е забранено.
Продаването, препродаването, заемането, наемането
и пускането в обращение по друг начин, освен по начин,
определен от издателя и закона, е забранено.

Отпечатано в Китай

www.fiut.bg

СЪДЪРЖАНИЕ

НАЙ-РАЗЛИЧНИ ЖИВОТНИ 4

БОЗАЙНИЦИ 6

ПТИЦИ 8

ВЛЕЧУГИ 10

РИБИ 12

ЧЛЕНЕСТОНОГИ 14

МЕКОТЕЛИ 16

ВОДНИ ГЪБИ, ЧЕРВЕИ И МЕДУЗИ 18

СКЕЛЕТИ 20

В ДВИЖЕНИЕ 22

ПРЕМЕСТВАНЕ В
ПРОСТРАНСТВОТО 24

ДИШАНЕ И ХРАНОСМИЛАНЕ 26

СЪРЦЕ И МОЗЪК 28

ЗРЕНИЕ И СЛУХ 30

ДРУГИ СЕТИВА 32

КОЖА, ЛЮСПИ И КОЗИНА 34

РАСТИТЕЛНОЯДНИ 36

НА ЛОВ ЗА ХРАНА 38

НЕОБИЧАЙНА ХРАНА 40

ЗАЩИТА 42

ЖИЛИЩА 44

ОБЩУВАНЕ 46

СНАСЯНЕ НА ЯЙЦА 48

СЕМЕЕН ЖИВОТ 50

ЕВОЛЮЦИЯ И ИЗМИРАНЕ 52

УКАЗАНИЯ 54

РЕЧНИК 62

НАЙ-РАЗЛИЧНИ ЖИВОТНИ

Животните (включително и човекът) имат белезите, характерни за всички живи организми, но имат и общи черти, въз основа на които се групират в отделно царство, наред с царствата на растенията, гъбите, бактериите, протистите. Животните са най-многобройното и разнообразно царство – учените са описали и наименовали около 1.3 милиона вида.

ЖИВОТНОТО ОТВЪТРЕ

Растенията сами изработват храната си, като използват слънчева светлина и неорганични вещества от въздуха и почвата. За разлика от тях, животните ядат готова храна – растения или други животни. Това е повлияло върху устройството на тялото им и обособяването в него на различни органи и системи – кръвоносна, храносмилателна, дихателна, нервна... Необходимостта да търсят и улавят храната си е довела до развитието на мускули и двигателни органи.

МУСКУЛНИ КЛЕТКИ

Животните са многоклетъчни – тялото им е изградено от много клетки, а не само от една, както е при бактериите и протистите.

АНТИЛОПА

Предназначението на храносмилателната система е да извлече хранителни вещества от поетата храна.

ЖИЗНЕНИ ПРОЦЕСИ

Всички живи организми имат 7 общи свойства, които учените наричат жизнени процеси.

Хранене. От храната си набавят енергия, която освобождават с помощта на вдишания кислород.

Движение. Растенията движат бавно отделни свои части. Животните се преместват от място на място.

Отделяне. Всички отделят ненужните вещества, образувани в резултат на другите жизнени процеси.

Дишане. Вдишват кислород и издишват въглероден диоксид.

Размножаване
Всички създават свои потомци.

Дразнимост (сетивност). Усещат какво става около тях и реагират с определени действия.

Растеж
Увеличават размерите си и се променят.

БОЗАЙНИЦИ

Преди милиони години, по времето на динозаврите, бозайниците били гребни животни, подобни на земеровки и мишки. Хранели се с насекоми и червеи през нощта, когато хищните динозаври обикновено си почивали. След измирането на динозаврите бозайниците бързо се развили и се превърнали в господстващата група – сред тях са най-големите, най-силните и най-интелигентните животни.

КАКВО СА БОЗАЙНИЦИТЕ?

Това са топлокръвни гръбначни животни, които изхранват малките си с мляко. Ето още някои техни отличителни белези:

Слухови костици. Във вътрешността на ухото си имат три миниатюрни костици, важни за възприемането на звуците.

Пот. Бозайниците са единствените животни с потни жлези. Изпотяването охлажда кожата и подпомага регулирането на телесната температура в горещо време.

Мляко. Женските изхранват малките си с мляко, произвеждано от млечните жлези в тялото им.

КОДИАКСКА МЕЧКА
Тя тежи до 700 kg и е един от най-едрите хищници на планетата.

Космена покривка. Характерна е само за бозайниците. Осигурява топлозащита. Някои морски бозайници имат козина само докато са малки.

ЯЙЦЕСНАСЯЩИ

Всички бозайници раждат малките си, с изключение на еднопроходните – само те снасят яйца. До днес са оцелели пет вида: птичечовката, дългоносата ехидна и три вида късомуцунести ехидни.

ПТИЧЕЧОВКА

Повечето бозайници са плацентни (вж. стр. 50) и раждат малките си напълно развити.

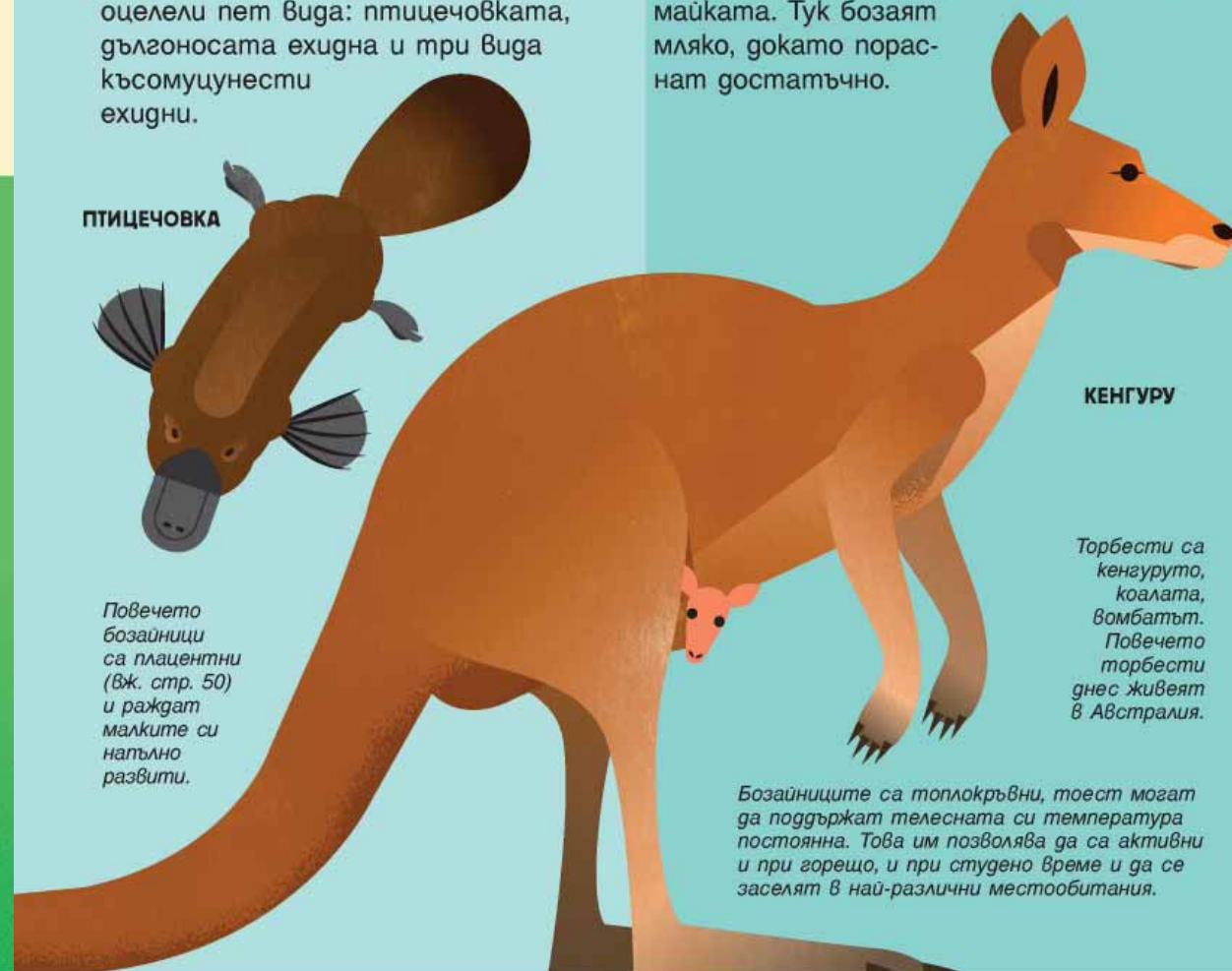
ТОРБЕСТИ

При торбестите бозайници малките се раждат недоразвити и се доразвиват във външна кожна торба на корема на майката. Тук бозаят мляко, докато пораснат достатъчно.

КЕНГУРУ

Торбести са кенгуруто, коалата, вомбатът. Повечето торбести днес живеят в Австралия.

Бозайниците са топлокръвни, тоест могат да поддържат телесната си температура постоянна. Това им позволява да са активни и при горещо, и при студено време и да се заселят в най-различни местообитания.

НЕВЕРОЯТНО РАЗНООБРАЗНИ

Бозайниците са изключително разнообразни по големина и форма. Повечето са сухоземни животни, но някои, като китовите, обитават моретата и океаните и никога не напускат водата. Прилепите са единствените бозайници, които могат да летят.

СВИНЕНОС ПРИЛЕП
С дължината си от 2.5 cm е най-малкият бозайник на Земята.

СИН КИТ

Синият кит е най-голямото известно ни животно на всички времена. Някои индивиди достигат на дължина до 30 метра. Сините китове се хранят главно с крил (миниатюрни скарисподобни рачета) и изядат по около 4 тона на ден.

